

Norma o světelném znečištění začíná platit. Pomůže lidem, přírodě i rozpočtům

1.3.2023 - | Ministerstvo životního prostředí ČR

Zbytečné, příliš silné nebo nepřírozeně zabarvené noční osvětlení představuje stále rozsáhlejší problémem pro města i krajinu v České republice.

Světelné znečištění negativně ovlivňuje nejen zdraví lidí a životní prostředí živočichů i rostlin. Nevhodně směřované a zbytečně rozsvícené světlo má negativní vliv i na spotřebu energie a rozpočty měst a obcí i soukromých vlastníků. Proto vznikla první technická norma, která poprvé do legislativy zavádí maximální hodnoty nově zřizovaného osvětlení pro veřejný i soukromý sektor jako je veřejné osvětlení, sportoviště nebo reklamní plochy. Norma vstoupila v platnost dnes.

„Dosud neexistovala pravidla, která by říkala, jaká maximální míra umělého osvětlení je únosná pro nás i životní prostředí se zohledněním dalších veřejných zájmů, zejména bezpečnosti. Míra nočního osvětlení v posledních desetiletích skokově roste, ale současně není tomuto problému věnována patřičná pozornost a noční osvětlení je v mnoha případech zbytečně předimenzováno. Proto Ministerstvo životního prostředí zadalo vypracování technické normy s jasně definovanými pravidly nejen pro města a obce, ale i pro soukromé firmy, sportoviště, architektonické památky nebo reklamní plochy. Cílem technické normy je nastartovat proměnu uvažování projektantů o využívání světla v noci, stanovit maximální hodnoty pro osvětlovací soustavy, snížit obtěžování nadměrným světlem a vliv na přírodu,“ vysvětluje náměstek ministra životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL) s tím, že omezení zbytečného svícení nebo využití úsporných a správně nastavených světel dokáže ušetřit nemalé finanční prostředky jak firmám, tak obecním rozpočtům.

Technická norma, která dnes vstoupila v platnost, není zatím právně závazná, ale funguje jako vodítko například pro obce při rekonstrukci veřejného osvětlení. V usnesení vlády z roku 2018 se rezorty zavázaly během rekodifikace stavebního práva problém světelného znečištění řešit, a proto by během letoška měla být norma zohledněna v návrhu vyhlášky k novele stavebního zákona z pera Ministerstva pro místní rozvoj.

„Jednáme i s Ministerstvem kultury o využívání normy při osvětlování památek, stejně tak jako s Ministerstvem průmyslu o zohlednění v rámci dotačních titulů,“ doplňuje náměstek Hladík.

Podle odhadů MŽP se jen za zastaralé a nevhodně využívané veřejné osvětlení ročně utratí zhruba dvě miliardy korun z obecních rozpočtů.

„Máme světelné znečištění opravdu vnímat jako problém? Přece si musíme svítit. Musíme? I v hluboké noci, kdy po vsi nikdo neprojde, ve městě je to pak pár lidí a projede jen pár aut? Neměli bychom veřejný zájem bezpečnosti lidí zvečera a ráno vyměnit v průběhu noci za veřejný zájem ochrany nočního životního prostředí? Svítit k přírodě a k našemu zdraví ohleduplně přitom umíme. Tak to udělejme. Hned! Protože při každém prodlení vznikají další instalace venkovního osvětlování s nevhodnými parametry, které kvůli jejich životnosti budou přírodu poškozovat dalších 25 let. Technologie k řešení máme, cesta je otevřená a každý krok, včetně nové normy, tomu napomáhá,“ dodává Pavel Suchan, předseda Odborné skupiny pro řešení světelného znečištění, Česká astronomická společnost.

Omezení světelného znečištění bylo také jednou z priorit českého předsednictví EU. Zástupci

evropských států, Evropské komise, Mezinárodní asociace pro oblasti Tmavé oblohy, Evropské agentury pro životní prostředí i představitelé vědecké obce na loňském setkání v brněnské hvězdárně označili jako jednu z cest, jak se s tímto novým druhem znečištění vypořádat, právě využití technických norem.

„České předsednictví vůbec poprvé zvedlo téma světelného znečištění na evropskou úroveň. Česká technická norma je tak v tuto chvíli nejambicióznější z existujících evropských norem. To ale neznamena, že máme hotovo. Jednak přibývá dalších vědeckých studií zpřesňující informace o negativních účincích umělého světla v noci, zároveň na trhu přibývá šetrnějších řešení, proto počítáme s tím, že požadavky této normy budou procházet pravidelnou revizí,“ vysvětluje Anna Pasková, ředitelka odboru politiky životního prostředí a udržitelného rozvoje MŽP.

Vedle umělého jasu oblohy nad městy zatěžují prostředí i příliš silná světla, která způsobují oslnění, neúměrná intenzita osvětlení objektů nebo i interiérů a světelný přesah do nevhodných prostor. V České republice najdeme už jen pár míst, kde lze hovořit o přirozené noční tmě. Jedním z míst jsou například Beskydy, kde aktuálně slaví 10 let od založení Beskydské tmavé oblohy.

„Když se Štefánikova hvězdárna otevřela v roce 1929 veřejnosti, nacházela se na okraji Prahy. Dnes, téměř po 100 letech, se nachází na okraji centra našeho hlavního města, které produkuje výrazné světelné znečištění limitující využití klasických optických přístrojů hvězdárny. Pozorování slabých objektů hlubokého vesmíru, jako jsou hvězdokupy, mlhoviny a galaxie, může hvězdárna od loňského roku návštěvníkům znovu nabídnout v nebývalé kvalitě, ale jen díky pořízení nového a unikátního elektronického dalekohledu, který vychází z principů digitální astrofotografie a umožňuje světelné znečištění pražské oblohy částečně obejít,“ dodává Tomáš Prosecký, ředitel Štefánikovy hvězdárny.

Ministerstvo životního prostředí dlouhodobě dotačně podporuje modernizaci soustav veřejného osvětlení se zaměřením na obce v národních parcích, v minulosti i pro obce v CHKO částkou cca 30 milionů korun ročně. Během jara 2023 bude MŽP aktualizovat podmínky pro dotace na výměnu veřejného osvětlení pro obce v národních parcích, které převzmou parametry nové normy. Současně další podporu mohou obce čerpat z aktuálně běžící výzvy programu EFEKT Ministerstva průmyslu a obchodu.

https://www.mzp.cz/cz/news_20230301-Norma-o-svetelnem-znecistení-zacína-platit-Pomuze-lidem-pri-rode-i-rozpoctum